

17.5.7 Klompen snijden: sabotage?

Figuur 139 Klompen snijden

minder hard en dus soepeler. Het verkleint ook de kans op scheuren.

Wilgenklompen zijn duurzamer (en warmer) dan de klompen die gemaakt zijn van populierenhout.

Een klomp (📖 of holleblok) is houten schoeisel dat vooral gedragen werd door arbeiders en boeren. Trippe en 📖 platijn zijn houten zolen met een leren voetband. De trippklomp 📖 is een laag uitgesneden klomp met een leren lap over de wreef. Dat loopt makkelijker en minder pijnlijk voor onervaren klompdraggers.

Klompen worden meestal van populierenhout (of wilgenhout) gemaakt. De klompenmaker bewerkt het hout als het nog niet gedroogd is, dan is het

Een lepelboor 📖 is een scherpgerande lepel (met bovenaan een T) die gebruikt wordt om hout uit de klomp te snijden/boren.

Een klomp is waterdicht. Je kan hem als een bootje op het water zetten. Ook houten kuipen en tonnen zijn waterdicht. Hout dat nat blijft neemt natuurlijk wel vocht op. Dat kan je verminderen door de buitenkant te vernissen of te verven. Voor de 'betere' waterdichte **klomp** 📖 werd iep gebruikt (in slachterijen, melkfabrieken en de visindustrie).

Om de voeten beter warm te houden werd in de winter stro in de klompen gestopt.

Van recht splijtend peggenhout of 📖 pinnekes hout (**spork** of vuilboom (📖 *Rhamnus frangula*)) werden spijkers gesneden om zolen onder klompen of schoenen te bevestigen. In verslijtende klompen werden wel eens hele reeksen gaatjes geprikt om daar dan pennetjes, peggen, van slijtvaster vuilboomhout in te slaan. Klompen hogen, noemde men dat.

Begin 1900 werden in China klompsandalen gedragen met een dubbele blokzool van 8-10 cm hoog waarmee je met droge en propere voeten ook door plassen en modder kon stappen.

Van de spork (📖 of vuilboom, *Rhamnus frangula*) wordt de naam verklaard door de sterk laxerende werking van schors en bessen bij inwendig gebruik. Het resultaat is vuil, maar ook reinigend. Het Latijnse 'spurcur' staat voor 'vuil' en de 'spurcalia' (februari) waren 'reinigingsfeesten'. Als laxermiddel wordt gedroogde bast gebruikt, maximum 3 kopjes thee per dag (gedurende maximum 10 dagen).

Het Franse woord voor klomp is sabot. Arbeiders die ontslagen waren omdat de werkgever hen door een machine verving, gooiden een klomp in de machine waardoor de machine vastliep. Vandaar de woorden saboteur en sabotage 📖. Dat voel je met je klompen aan...

Tegenwoordig bestaan klompen in zachte kunststof als Crocs.

In de 17de eeuw zag tsaar Peter de Grote dat het Nederlandse leger voetwikkels 📖 gebruikte. Een rechthoekige doek werd rond de voet geplooid, en rond het been omhoog gewonden. Hij introduceerde het gebruik in zijn leger, waar de 'portyanki' gemeengoed bleef tot in 2013.

♩ *Beter een gat in je klomp, dan andersom.*
♩ *Een klomp snijden is in principe eenvoudig:
snijd van een blok hout gewoon alles weg wat geen klomp is! ;)*

17.5.8 Zelf schoen en –smeer maken

Je kan een eenvoudige schoen 📖 van een stevige lap leer maken. Teken de vorm van je voet op de lap. Maak die rondom 2 cm groter. Zo breed als je hand laat je links, rechts en achteraan nog een stuk leer zitten. Vooraan mag het dubbel zo lang. De rest snij je weg. Plooi achterkant en zijkanten omhoog. Naai ze achteraan samen. De voorflap sla je over je voet. Ze is in tegenwoordig nog vaak te zien als de tong 📖 van de schoen. In de zijkanten op de wreef maak je gaatjes (👉 zie knoopsgat) waar je een veter door kan rijgen.

Met wat proberen en knippen kan je het model beter en passender maken.

Nog beter, met minder knipwerk en minder leerafval, is het als je voor tong, zool en achterkant één smalle reep leer neemt, en een tweede bredere voor de zijkanten en de zool 📖. Dan heb je meteen een stevige dubbele zool. Die kan je best ook lijmen en naaien.

Als je het leer nat maakt, en om je voeten laat drogen, zal de schoen zijn vorm behouden (tot hij terug nat wordt).

♩ *Wie het schoentje past, trekke het aan. Anders lukt het toch niet.*

Schoenen kunnen ook van geweven of gevlochten (berken)schors gemaakt worden. Het Russische 'lapot' betekent: schoen uit **boombast'**.

Voor 1850 waren er geen linker- en rechterschoenen, beide versies waren identiek. Na sandalen en voet- en beenwikkels volgden pogingen om zolen ambachtelijk aan zijflappen te bevestigen. Toen Jan Ernest Matzeliger (Suriname) dit machinaal kon werd het mogelijk en betaalbaar links en rechts verschillend te maken.

Sporen van mensachtigen met **schoenen** in het Garden Route National Park, Zuid-Afrika zijn ongeveer 70.000 jaar tot meer dan 130.000 jaar oud (Charles Helm).